Dosarul nr. 3r-121/23 (2-23048204-03-3r-20122023)
Instanţa de fond: Judecătoria Edineţ, sediul central
Judecătorul Natalia Bobu

CURTEA DE APEL BĂLŢI
D E C I Z I E
În numele Legii

23 februarie 2024 mun. Bălţi

Colegiul civil şi de contencios administrativ al Curţii de Apel Bălţi
în componenţă:
preşedintele colegiului, judecătorul, Elena Grumeza
judecătorii Natalia Chircu şi Dumitru Corolevschi,
examinând, fără citarea părţilor, recursul declarat de reprezentantul Tamarei Cemîrtan avocatul Natalia Ciumac împotriva încheierii Judecătoriei Edineţ, sediul central din 30.11.2023 prin care a fost declarată inadmisibilă spre examinare în ordinea contenciosului administrativ cererea de chemare în judecată formulată de Tamara Cemîrtan către Consiliul raional Donduşeni, terţ Ministerul Finanţelor al RM privind încasarea prejudiciului material cauzat în urma represiunilor politice, ulterior modificată în acţiune în contencios administrativ în contestare şi obligare,

a constatat:

Poziţia instanţei:

1. La 31.03.2023 reclamanta Tamara Cemîrtan s-a adresat cu cerere de chemare în judecată către Consiliul raional Donduşeni, intervenient accesoriu Ministerul Finanţelor al RM prin care a solicitat:
   - încasarea sumei de 369 657 lei – valoarea bunurilor materiale confiscate ilegal din motivul deportării şi ulterioarei reabilitări a buneilor săi;
   - încasarea cheltuielilor care constituie plata expertizelor în mărime de 1 310 lei şi 1 200 lei, precum şi cheltuielile ce vor fi suportate în legătură cu examinarea prezentei cauze.
2. În motivarea cererii a invocat că, la 05.02.2022 s-a adresat Comisiei speciale pentru examinarea cererilor privind restituirea valorii averii confiscate prin represiunile politice a Consiliului raional Donduşeni cu o cerere pentru ca să-i restituie valoarea bunurilor confiscate a buneilor săi deportaţi. La 06 iunie 1949 Tverdohleb Efim Alexei, a.n.*****, şi Tverdohleb Evghenia Feodor, a.n.*****, au fost deportaţi din s. Horodişte, r-l Donduşeni în Habarovsk, unde s-au aflat la evidenţă specială până la 27 mai 1954. Conform certificatului de reabilitare nr. 8/6-5-Ce-394/19 din 28 mai 2019, eliberat de către Comisia MAI al R. Moldova pentru reabilitarea victimelor represiunilor politice Tverdohleb Efim Alexei, a.n.***** şi Tverdohleb Eughenia Feodor a.n.***** sunt declaraţi victime ale represiunilor politice şi reabilitaţi. În baza Hotărârii Consiliului de miniştri al RSSM nr. 360-15/ss din 26 .03.1954 soţii Tverdohleb Efim şi Tverdohleb

Eughenia au primit permisiunea autorităţilor competente ale statului de a se întoarce la unica fiică, într-un alt sat, alt raion - s. Macarovca (Măcăreuca), r-l Zguriţa, fără însă să le fie restituite absolut nimic din bunurile confiscate.

3. Reţine reclamanta că, la 05.08.2022 Consiliul raional Donduşeni a refuzat în admiterea cererii din motivul lipsei raportului de evaluare, precum şi lipsa actului care confirmă confiscarea, naţionalizarea bunurilor soţilor Tverdohleb Efim si Tverdohleb Eughenia înaintea deportării lor din s. Horodişte.
4. Indică că, Comisia nu a atras atenţia la faptul, că în cererea din 05.02.2022 s-a cerut inclusiv şi determinarea valorii bunurilor de către comisie, la cerere fiind anexat extrasul din procesul-verbal nr. 24 şi multe alte certificate din dosarul de deportare de la MAI privind bunurile ce le-au aparţinut, inclusiv certificatul nr. 4380, ce atestă confiscarea casei (din data 17.03.1956), precum şi certificate doveditoare că buneii săi nu s-au mai întors niciodată în satul natal, ci în s. Macarovca (Măcăreuca), r-l Zguriţa la unica lor fiică - mama reclamantei - Roşca Eugenia. Mult timp nu se ştia, unde se ascundeau, îndurând mare foame si frig. În certificatul Bx.1887 din 8.01.1954 scrie „Опросить Рошка Е.Е. не представляется возможности, т.к. она в 1949 г. из села Городище выбыла в неизвестном направлении и место жительства её не известно”; şi alt certificat - în почто-ТЕЛЕГРАМА (jos colţul din dreapta) «выбыли в неизвесном направлении». Apoi abia în anul 1954 cînd trebuia să se întoarcă buneii acasă din scrisoarea mamei cu nr. BX 383 din 30.01.1954 (fila din dosar nr. 37)-ultima pagină «никто не знал, что в настоящем времени проживаю в Згурицком районе село Макаровка» - mama a fost nevoită să spună că ea este fiica lor (ea luase familia soţului Roşca) ca să-i îngrijească pînă la urmă, si totodată regimul slăbise, au început să se întoarcă şi alţi deportaţi. Mai este un document, în care buneii roagă să le permită măcar la «дом старости» să se întoarcă în Moldova, deoarece ei ştiau că li s-a confiscat totul-vezi scrisoarea lor filă dosar MAI nr.24 (b3505,bx3992) a 2-a pagină. Astfel, este evident că au suferit toţi- trei generaţii, deoarece locuise în aceeaşi casă.
5. Menţionează că conform Hotărârii din 06.12.2022 Judecătoria Chişinău, sediul Centru la cererea înaintată de Cemîrtan Tamara către Consiliul raional Donduşeni a fost constatat faptul confiscării în anul 1949, în urma represiunilor politice şi a condamnării ilegale, a următoarelor bunuri materiale: o casă de locuit cu dimensiunile 13x11; 3 capete de cai, 3 capete de vaci, 50 capete de oi, 8 capete de porci, 15 stupi de albini, 15 ha de teren arabil, 1 semănătoare mecanică, 1 maşină de treierat cereale cu motor de abur, 1 maşină de vânturat cereale, 1 grajd de piatră cu dimensiunile 6x3x2,5m, 1 beci cu dimensiunile 4x4x2,1 fântână din piatră.
6. La 18.01.2023 a înaintat o cerere suplimentară către Consiliu raional Donduşeni, Comisia specială pentru restituirea valorii bunurilor persoanelor supuse represiunilor politice pentru a fi examinată cerea în vederea achitării de compensaţii pentru bunurile confiscate ilegal, însă nu a primit răspuns.

7. Luând în consideraţie, că Comisia Specială (a Consiliului raional Donduşeni) n-a întreprins nici o măsură la evaluarea bunurilor, care au fost confiscate ilegal, a fost nevoită să apeleze la organele competente pentru a evalua valoarea lor după cum urmează: În Raportul de evaluare a proprietăţii imobiliare nr. 0100/22/186463 din 16.12.2022 efectuat de Departamentul Cadastru al ASP RM au fost evaluate bunurile: o casă de locuit cu fundamentul din piatră cu dimensiunile 13m pe 11 m; grajd de piatră cu dimensiunile 6x3x2,5 m; 1 beci cu dimensiunile 4x4x2m, cu costul de 61 746 lei.
8. În Raportului de evaluare a bunurilor mobile nr. 0369012 din 16.02.2023 efectuat de Camera de Comerţ şi Industrie al RM au fost evaluate următoarele bunuri: trei cai cu preţul fiecăruia de 10 000 lei, în sumă de 30 000 lei; trei vaci mulgătoare cu preţul fiecăreia de 10350 lei, în sumă de 31050 lei; cincizeci capete de oi cu preţul fiecăreia de 1000,5 lei, în sumă de 50025 lei; opt porci cu preţul fiecăruia de 6625 lei, în sumă de 53000 lei; cincisprezece ştiubei cu familii de albine cu preţul fiecăruia de 6700 lei, în sumă de 100500 lei; şi inventarul agricol; semănătoare mecanică cu 3 secţii la preţul de 1961 lei; maşina de treierat cereale cu motor pe abur cu preţul de 27124 lei; o maşină de vânturat cereale la preţul de 14251 lei, cu costul total de 307911 lei. Astfel, valoarea totală a bunurilor a fost stabilită 369 657 lei.
9. Totodată, a susţinut că urmează de a fi încasat de la pârât toate cheltuielile formate de la începutul examinării prezentei acţiuni inclusiv cheltuieli legate de achitarea raportului de evaluare a bunurilor imobile, care constituie 1310 lei, şi raportul de evaluare a bunurilor mobile - 1200 lei conform bonurilor de achitare, inclusiv şi alte cheltuieli aferente, pe care le va suporta în acest proces.
10. Ulterior la data de 01 august 2023 reclamanta Cemîrtan Tamara a prezentat instanţei o cerere de modificare a pretenţiilor în contencios administrativ, solicitând constatarea ilegală a răspunsului Consiliului raional Donduşeni, Comisia specială pentru restituirea valorii bunurilor persoanelor supuse represiunilor politice Consiliului orăşenesc Donduşeni nr. 186 din 5.08.2022 ca neîntemeiat; Obligarea Consiliului raional Donduşeni, Comisia specială pentru restituirea valorii bunurilor persoanelor supuse represiunilor politice de a emite act administrativ referitor la includerea cererii din 18.01.2023 în ordinea de zi a şedinţei Comisiei; încasarea din contul Consiliului raional Donduşeni în beneficiul lui Cemîrtan Tamara a sumei de 369657 lei valoarea bunurilor materiale confiscate prin deportarea şi ulterioara reabilitare a represiunilor politice; încasarea din contul Consiliului raional Donduşeni în beneficiul reclamantei a cheltuielilor de judecată constituite din plata expertizelor în mărime de 2510 lei şi alte cheltuieli aferente pe care le va suporta în acest proces.
11. În motivarea acţiunii s-a indicat că la 03.04.2023 reclamanta s-a adresat la Judecătoria Edineţi, sediul Donduşeni cu o cerere privind încasarea prejudiciului material cauzat în urma represiunilor politice. Temei de înaintare constituie

adresarea reclamantei la 05.02.2022 cu cerere Comisia specială pentru restituirea valorii bunurilor persoanelor supuse represiunilor politice a Consiliului raional Dondușeni pentru restituirea valorii bunurilor confiscate.

12. Susține că la 05.08.2022 Consiliul raional Dondușeni a refuzat în admiterea cererii din motivul lipsei raportului de evaluare, precum și lipsa actului care confirmă confiscarea, naționalizarea bunurilor soților Tverdohleb. Comisia n-a atras atenția la faptul că a fost înaintată cerere inclusiv și determinarea valorii bunurilor de către comisie, la cerere fiind anexat extrasul din procesul-verbal nr.24 privind bunurile ce lea-u aparținut, inclusiv certificatul nr.4380 ce atestă confiscarea casei.
13. A mai menționat reclamanta că prin hotărârea judecătoriei Chișinău, sediul central din 06.12.2022 a fost constatat faptul confiscării bunurilor. La 18.01.2023 a înaintat o cerere suplimentară către Consiliul raional Dondușeni Comisia specială pentru restituirea valorii bunurilor persoanelor supuse represiunilor politice, prin care a solicitat examinarea cererii în vederea achitării de compensații pentru bunurile confiscate ilegal. Cererea dată urma a fi examinată în termen de 6 luni, însă un răspuns de la consiliul raional Dondușeni, nu a primit, necătând că cererea prealabilă a fost înaintată la 05.02.2022, iar la 05.08.2022 i-a fost refuzat din motivul de lipsă de acte. Iar după prezentarea actelor solicitate nu i-a fost expediat un careva răspuns, fapt ce pune la îndoială admiterea.
14. De jure a indicat prevederile art. 9, 10, 162, 167, 189, 206, 209 Cod administrativ.
15. Prin încheierea din 02 august 2023 a judecătoriei Edineți, sediul Dondușeni s-a declinat competența de la examinarea cauzei civile fiind remisă cauza instanței de contencios administrativ.
16. La 10 august 2023 cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată înaintată de Tamara Cemîrtan, modificată în acțiune în contencios administrativ în contestare și obligare, a fost transmis judecătorului specializat în procedura contenciosului administrativ Natalia Bobu.
17. Prin încheierea Judecătoriei Edineț, sediul central din 30 noiembrie 2023 a fost declarată inadmisibilă spre examinare în ordinea contenciosului administrativ cererea de chemare în judecată formulată de Tamara Cemîrtan către Consiliul raional Dondușeni, terț Ministerul Finanțelor al RM privind încasarea prejudiciului material cauzat în urma represiunilor politice.

Solicitarea recurentului:

18. La 11 decembrie 2023 reprezentantul recurentei Tamara Cemîrtan avocatul Natalia Ciumac a declarat recurs împotriva încheierii Judecătoriei Edineț, sediul central din 30 noiembrie 2023, solicitând admiterea recursului, casarea încheierii, cu adoptarea unei noi încheieri prin care să fie admisă cererea de chemare în judecată, precum și încasarea cheltuielilor suportate în legătură cu examinarea prezentului litigiu.

Termenul de declarare a recursului şi verificarea condiţiilor de admisibilitate a recursului:

19. Conform art.242 Codul administrativ, recursul împotriva încheierii judecătoreşti se depune motivat la instanţa de judecată care a emis încheierea contestată în termen de 15 zile de la notificarea încheierii judecătoreşti, dacă legea nu stabileşte un termen mai mic. Instanţa de judecată care a emis încheierea contestată transmite neîntârziat recursul împotriva încheierii judecătoreşti împreună cu dosarul judiciar instanţei competente să soluţioneze recursul.
20. Din norma dată de drept expres rezultă că la depunerea recursului împotriva încheierii judecătoreşti trebuie să fie respectate cumulativ anumite condiţii strict- obligatorii şi anume:
    - recursul să fie motivat;
    - să fie depus la instanţa de judecată care a emis încheierea contestată;
    - să fie depus în termen de 15 zile de la notificarea încheierii judecătoreşti.
21. Totodată, în sensul art.241 alin.(3) din Codul administrativ, pentru contestarea cu recurs a încheierilor judecătoreşti se aplică corespunzător prevederile cap. III din cartea a treia, dacă din prevederile prezentului capitol nu rezultă altceva.
22. Din analiza materialelor dosarului, Colegiul Civil constată că încheierea supusă recursului a fost emisă la 30.11.2023, la aceeaşi dată copia a fost înmânată contra semnătură reprezentantului recurentei avocatului Natalia Ciumac, care a declarat recurs la 10.12.2023, prin urmare Colegiul conchide că recursul este declarate în termenul stabilit de art. 242 Cod administrativ.
23. Colegiul civil a verificat din oficiu dacă: încheierea poate fi contestată cu recurs, recursul a fost depus de o persoană împuternicită şi dacă cererea de recurs corespunde exigenţelor legale stabilite la art. 233 alin.1) şi 2) Cod administrativ şi art. 234 alin.1 Cod administrativ.
24. În circumstanţele date, din analiza normelor de drept sus-indicate, în coroborare cu circumstanţele de fapt a litigiului dedus judecăţii, instanţa de recurs a stabilit că recursul depus împotriva încheierii judecătoriei Edineţ, sediul central din 30.11.2023 este admisibil, iar, graţie acestui fapt, urmează să se expună asupra temeiniciei acestuia.

Argumentele părţilor:

25. În motivarea recursului recurenta a invocat că, în şedinţa de judecată reprezentantul autorităţii pârâte a solicitat respingerea acţiunii şi a relatat că prin decizia nr. 02/C-4/2023 din 25.09.2023 s-a decis recuperarea valorii bunurilor confiscate prin achitarea compensaţiei în mărime de 104 010,12 lei Tamarei Cemîrtan pentru averea naţionalizată în urma represiunilor politice a familiei Tverdohleb Efim şi Eugenia în anul 1949.
26. Instanţa însă, a considerat necesar de a declara acţiunea inadmisibilă. După cum a constatat şi instanţa de fond Tamara Cemîrtan la data 05.02.2022 s-a adresat Comisiei speciale pentru examinarea cererilor privind restituirea valorii averii

confiscate prin represiunile politice a Consiliului raional Dondușeni cu o cerere privind restituirea valorii bunurilor confiscate a buneilor săi deportați.

27. Prin răspunsul nr. 186 din 05.08.2022 președintele raionului Dondușeni a informat reclamanta despre lipsa raportului de evaluare, precum și lipsa actului care confirmă confiscarea, naționalizarea bunurilor soților Tverdohleb înaintea deportării lor din s. Horodiște, indicând că cererea se va examina în decurs de 6 luni de la data prezentării tuturor actelor necesare.
28. Invocă că la 18.01.2023 Tamara Cemîrtan a înaintat cerere repetată către Consiliul raional Dondușeni, Comisia specială pentru restituirea valorii bunurilor persoanelor supuse represiunilor politice pentru a fi examinată cererea în vederea achitării de compensații pentru bunurile confiscate ilegal, anexând copia hotărârii Judecătoriei Chișinău, sediul centru din 06.12.2022.
29. Iar la 31.03.2023 Tamara Cemîrtan a depus în instanța de judecată prezenta acțiune. Instanța de fond a constatat că Tamara Cemîrtan a depus cerere repetată către Consiliul raional Dondușeni, Comisia specială pentru restituirea valorii bunurilor persoanelor supuse represiunilor politice pentru a fi examinată cererea în vederea achitării de compensații pentru bunurile confiscate ilegal la data de 18.01.2023 și fără a aștepta curgerea termenului de până la șase luni de examinare a cererii sale, la 31.03.2023 depune acțiune în instanța de judecată, când de fapt activitatea administrativă a autorității publice nu era finisată.
30. Recurenta susține că nu este de acord cu asemenea constatări, deoarece la data de 05.02.2022 s-a adresat Comisiei speciale pentru examinarea cererilor privind restituirea valorii averii confiscate prin represiunile politice a Consiliului raional Dondușeni cu o cerere pentru ca să-i restituie valoarea bunurilor confiscate a buneilor săi deportați. Iar, la 18.01.2023 reclamanta a înaintat cerere suplimentară de concretizare a cerințelor sale către Consiliul raional Dondușeni, Comisia specială pentru restituirea valorii bunurilor persoanelor supuse represiunilor politice pentru a fi examinată cererea în vederea achitării de compensații pentru bunurile confiscate ilegal.
31. La fel, consideră eronată soluția instanței de fond deoarece, nu s-a atras atenția la faptul că în cererea din 05.02.2022 s-a solicitat inclusiv și determinarea valorii bunurilor de către comisie, la cerere fiind anexat extrasul din procesul-verbal nr. 24 și multe alte certificate din dosarul de deportare de la MAI privind bunurile ce le-au aparținut, inclusiv certificatul nr. 4380, ce atestă confiscarea casei.
32. Recurenta la fel, nu este de acord cu faptul că procura prin care a împuternicit-o pe fiica sa nu a fost acceptată în procesul de examinare a prezentei cauze, în care este menționat că este în drept să o reprezinte în instanța de judecată și în toate instituțiile publice și de stat, potrivit art. 80, 81 CPC.
33. Ulterior, recurenta Tamara Cemîrtan a mai înregistrat o cerere de recurs în care a invocat argumentele expuse în cererea de chemare în judecată și în cea de completare a acțiunii.

34. Totodată, recurenta a reţinut următoarele argumente în susţinerea poziţiei sale ce ţine de ilegalitatea încheierii judecătoriei Edineţ, sediul Central din 30 noiembrie 2023: concluzia judecătorului din prima instanţă rezidă în prevederile art. 207 alin. (1) din Codul administrative. Prima instanţă face referire că reclamanta s-a adresat la 18 ianuarie 2023 (de fapt este 21.01.2023) repetat la Consiliu raional cu privire la recuperarea averii confiscate, fapt ce nu este adevărat, or cererea respective a fost depusă ca efect al pasivităţii factorilor de decizie din Consiliul raional Donduşeni, asupra cererii din 05.02.2022. Şi că prezenta cerere nu ar fi fost finisată de autoritatea publică, ceea ce iarăşi nu corespunde realităţilor, dat fiind că autoritatea publică din start s-a arătat reticentă în privinţa examinării cererii mele şi a invocat motive de refuz a examinării cererii prin lipsa actelor ce atestă confiscarea bunurilor sau prin lipsa rapoartelor de evaluare a bunurilor, or la momentul depuneri cererii din 05.02.2022 reclamanta a depus toate actele necesare ce atestă confiscarea averii şi s-a solicitat comisiei să evalueze bunurile, aşa cum este prevăzut în Legea 1225 din 08.12.1992.
35. Susţine recurenta că, instanţa de judecată a argumentat în încheierea sa că contenciosul are menirea de a oferi protecţie juridică împotriva activităţii administrative ilegale, dar nu este un mijloc de blocaj al activităţii autorităţii publice, prin antrenare fără motiv a terţilor în acţiuni pentru motive de insatisfacţie generală. Este just acest argument, dar nu este aplicabil situaţiei în cauză, or anume împotriva activităţii ilegale ale autorităţii Consiliului raional Donduşeni s-a înaintat acţiunea în instanţa de judecată, silită de birocratismul, indiferenţa, ca urmare a tergiversării examinării unei cereri perfect legitime, fără neajunsuri - de a fi restituită valoarea bunurilor confiscate a buneilor, care au fost supuşi represiunilor politice. Şi just face referire judecătorul la prevederile art. 53 din Constituţia Republicii Moldova, potrivit căruia persoana vătămată într-un drept al său de o autoritate publică printr-un act administrativ sau prin nesoluţionarea în termen legal a unei cereri, poate cere recunoaşterea dreptului pretins şi repararea pagubei.
36. Accentuează recurenta că tot atât de neargumentat instanţa de fond menţionează că acţiunea urmeazăa fi declarat inadmisibilă, pentru că nu ar fi demonstrat vătămarea prin activitate administrativă a unui drept, iar soluţia declarării inadmisibilităţii este art. 207 alin. (2) lit. e) Cod administrativ. Acest argument al instanţei de judecată este total neconform situaţiei prezentate în acţiunea civilă şi a situaţiei şi probelor prezentate în argumentarea înaintării cererii în judecată. Mai departe instanţa de judecată menţionează că acţiunea reclamantei trebuie să fie una serioasă, inclusiv că reclamantul trebuie să revendice un drept concret al său vătămat, iar contenciosul trebuie să fie unul subiectiv prin apărarea unui drept propriu. Şi totodată judecătorul menţionează că Codul administrativ interzice înaintarea acţiunilor populare, iar reclamantul trebuie să invoce încălcarea unui drept subiectiv.

37. Recurenta reţine că, în toată concluzia judecătorului reiese că ea ca reclamant ar fi înaintat o cerere în judecată fără a indica dreptul pretins vătămat. Judecătorul nu a analizat critic declaraţia reprezentantului Consiliului raional Donduşeni, care a menţionat că prin decizia nr.02/C-4/2023 din 25.09.2023 s-a decis recuperarea parţială a averii confiscate, adică a valorii doar a unor bunuri în sumă de 104 010,12 lei. Acest fapt arată tentativa autorităţii publice de a acoperi parţial activitatea sa defectuoasă în procesul de solicitare de către Cemîrtan Tamara a averii confiscate a buneilor represaţi politic - Tverdohleb Efim şi Evghenia. Activitatea administrativă s-a materializat prin emiterea Deciziei 02/C-4/2023 din 25.09.2023.
38. susţine recurenta că prin Decizia nr.02/C-4/2023 din 25.09.2023 i-a fost violat dreptul de proprietate al dnei Cemîrtan Tamara ori la materialele cauzei este anexată evaluarea reală a bunurilor, iar prin actul administrativ a fost stabilită o evaluare cu mult mai mică a bunurilor, ceea ce încalcă flagrant dreptul de proprietate a reclamantului şi evident aceste acţiuni sunt în detrimentul reclamantului. În rezultatul emiterii Deciziei 02/C-4/2023 din 25.09.2023 şi a încheierii instanţei de judecată recurenta-reclamantă a suportat şi suportă prejudiciu material sau/şi moral, care au fost menţionate supra.

Aprecierea instanţei de recurs:

39. Verificând legalitatea şi temeinicia încheierii contestate, prin prisma argumentelor cererii de recurs şi a materialelor dosarului, completul specializat pentru examinarea acţiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil şi de contencios administrativ, conchide că, recursul este admisibil, şi urmează a fi admis, din următoarele considerente.
40. Conform art.243 alin.(1) lit. c) Codul administrativ, examinând recursul împotriva încheierii judecătoreşti, instanţa adoptă una dintre următoarele decizii: anulează încheierea şi adoptă o nouă încheiere.
41. Conform art. 241 Cod administrativ, încheierile primei instanţe şi ale instanţei de apel pot fi contestate cu recurs, separat de hotărâre, în cazurile prevăzute de prezentul cod şi de alte legi. Încheierile primei instanţe şi ale instanţei de apel care nu se contestă separat cu recurs pot fi contestate odată cu fondul, dacă prezentul cod sau alte legi nu prevăd pentru încheierile judecătoreşti nicio cale de atac. Pentru contestarea cu recurs a încheierilor judecătoreşti se aplică corespunzător prevederile cap. III din cartea a treia, dacă din prevederile prezentului capitol nu rezultă altceva.
42. Aliniatul (2) din art. 243 Cod administrativ, instanţa competentă soluţionează recursul împotriva încheierilor judecătoreşti fără şedinţă de judecată. Dacă consideră necesar, instanţa competentă poate cita participanţii la proces.
43. În conformitate cu prevederile art. 194 alin.(1) Codul administrativ, în procedura în prima instanţă, în procedura de apel şi în procedura de examinare a recursurilor împotriva încheierilor judecătoreşti se soluţionează din oficiu probleme de fapt şi de drept.

44. În acest context, instanța de recurs constată din actele cauzei următoarea stare de fapt.
45. Din materialele cauzei rezultă că la data de 05.02.2022 Tamara Cemîrtan s-a adresat Comisiei speciale pentru examinarea cererilor privind restituirea valorii averii confiscate prin represiunile politice a Consiliului raional Donduşeni cu o cerere pentru ca să-i restituie valoarea bunurilor confiscate a buneilor săi deportaţi.
46. Prin răspunsul nr. 186 din 05.08.2022 preşedintele raionului Donduşeni a informat-o despre lipsa raportului de evaluare, precum şi lipsa actului care confirmă confiscarea, naţionalizarea bunurilor soţilor Tverdohleb Efim şi Tverdohleb Eughenia înaintea deportării lor din s. Horodişte, indicând că cererea se va examina în decurs de 6 luni de la data prezentării tuturor actelor necesare.
47. La data de 18.01.2023 Tamara Cemîrtan a înaintat cerere repetată către Consiliul raional Donduşeni, Comisia specială pentru restituirea valorii bunurilor persoanelor supuse represiunilor politice pentru a fi examinată cererea în vederea achitării de compensaţii pentru bunurile confiscate ilegal, anexând copia hotărârii judecătoriei Chişinău, sediul centru din 06.12.2022.
48. Ulterior, la 31.03.2023 Tamara Cemîrtan s-a adresat cu cerere de chemare în judecată către Consiliul raional Donduşeni, terţ Ministerul Finanţelor al RM privind încasarea prejudiciului material cauzat în urma represiunilor politice.
49. La 02 august 2023 reclamanta Tamara Cemîrtan a înaintat către Consiliul raional Donduşeni şi persoana terţă Ministerul Finanţelor cerere de modificare a pretenţiilor în contencios administrativ, solicitând:
    - Constatarea răspunsului nr.186 din 05.08.2022 al Consiliului raional Donduşeni, Comisia specială pentru restituirea valorii bunurilor persoanelor supuse represiunilor politice ca ilegal şi neîntemeiat;
    - Obligarea Consiliului raional Donduşeni, Comisia specială pentru restituirea valorii bunurilor persoanelor supuse represiunilor politice de a emite actul administrativ referitor la includerea cererii din 18.01.2023 în ordinea de zi a şedinţei Comisiei;
    - Încasarea din conturile Consiliului raional Donduşeni în beneficiul reclamantei a sumei de 369657 lei, valoarea bunurilor materiale confiscate prin deportarea şi ulterioara reabilitare a persoanelor supuse represiunilor politice;
    - Încasarea din conturile Consiliului raional Donduşeni în beneficiul reclamantei cheltuielile de judecată – 2510 lei.
50. Prin încheierea Judecătoriei Edineţ, sediul central din 30 noiembrie 2023 a fost declarată inadmisibilă spre examinare în ordinea contenciosului administrativ cererea de chemare în judecată formulată de Tamara Cemîrtan către Consiliul raional Donduşeni, terţ Ministerul Finanţelor al RM privind încasarea prejudiciului material cauzat în urma represiunilor politice.

51. La 11 decembrie 2023 reprezentantul recurentei Tamara Cemîrtan avocatul Natalia Ciumac a declarat recurs împotriva încheierii Judecătoriei Edineț, sediul central din 30 noiembrie 2023.
52. În contextul cerinţelor deduse judecării, instanţa de recurs reţine că, în conformitate cu art. 5 din Codul administrativ, activitatea administrativă reprezintă totalitatea actelor administrative individuale şi normative, a contractelor administrative, a actelor reale, precum şi a operaţiunilor administrative realizate de autorităţile publice în regim de putere publică, prin care se organizează aplicarea legii şi se aplică nemijlocit legea.
53. Articolul 6 alin. (1) din Codul administrativ prevede că, procedura administrativă este activitatea autorităţilor publice cu efect în exterior, îndreptată spre examinarea condiţiilor, pregătirea şi emiterea unui act administrativ individual, spre examinarea condiţiilor, pregătirea şi încheierea unui contract administrativ sau examinarea condiţiilor, pregătirea şi întreprinderea unei măsuri strict de autoritate publică.
54. Potrivit art. 10 alin. (1) din Codul administrativ, actul administrativ individual este orice dispoziţie, decizie sau altă măsură oficială întreprinsă de autoritatea publică pentru reglementarea unui caz individual în domeniul dreptului public, cu scopul de a produce nemijlocit efecte juridice, prin naşterea, modificarea sau stingerea raporturilor juridice de drept public.
55. Prevederile art. 5 din Codul administrativ stabilesc că, activitatea administrativă reprezintă totalitatea actelor administrative individuale şi normative, a contractelor administrative, a actelor reale, precum şi a operaţiunilor administrative realizate de autorităţile publice în regim de putere publică, prin care se organizează aplicarea legii şi se aplică nemijlocit legea.
56. Articolul 17 al Codului administrativ prevede că, drept vătămat este orice drept sau libertate stabilit/stabilită de lege căruia/căreia i se aduce atingere prin activitate administrativă.
57. Ţinând cont de faptul că o dispoziţie legală nu poate fi ruptă din sistemul normativ din care face parte şi nu poate opera în mod izolat, ci trebuie citită în coroborare cu celelalte dispoziţii legale incidente care se completează una pe alta ca făcând parte dintr-un sistem juridic coerent, instanţa de recurs reţine la caz prevederile art. 20 din Codul administrativ, potrivit căruia, dacă printr-o activitate administrativă se încalcă un drept legitim sau o libertate stabilită prin lege, acest drept poate fi revendicat printr-o acţiune în contencios administrativ, cu privire la care decid instanţele de judecată competente pentru examinarea procedurii de contencios administrativ, conform prezentului cod.
58. În conformitate cu art. 39 din Codul administrativ, orice persoană care revendică un drept vătămat de către o autoritate publică în sensul art.17 sau prin nesoluţionarea în termenul legal a unei cereri se poate adresa instanţei de judecată competente.

59. Reieşind din prevederile art. 189 alin. (1) din Codul administrativ, orice persoană care revendică încălcarea unui drept al său prin activitatea administrativă a unei autorităţi publice poate înainta o acţiune în contencios administrativ.
60. Conform art. 206 alin. (1) din Codul administrativ, o acţiune în contencios administrativ poate fi depusă pentru: a) anularea în tot sau în parte a unui act administrativ individual (acţiune în contestare); b) obligarea autorităţii publice să emită un act administrativ individual (acţiune în obligare); c) impunerea la acţiune, la tolerare a acţiunii sau la inacţiune (acţiune în realizare); d) constatarea existenţei sau inexistenţei unui raport juridic ori nulităţii unui act administrativ individual sau a unui contract administrativ (acţiune în constatare); sau e) anularea în tot sau în parte a unui act administrativ normativ (acţiune de control normativ).
61. În conformitate cu art. 207 alin. (1) al Codului administrativ, instanţa verifică din oficiu dacă sunt întrunite condiţiile pentru admisibilitatea unei acţiuni în contenciosul administrativ. Dacă este inadmisibilă, acţiunea în contencios administrativ se declară ca atare prin încheiere judecătorească susceptibilă de recurs.
62. *Potrivit art. 207 alin. (2) lit. e) din Codul administrativ, acţiunea în contencios administrativ se declară inadmisibilă în special când reclamantul nu poate revendica încălcarea, prin activitatea administrativă, a unui drept în sensul art.17.*
63. Completul specializat pentru examinarea acţiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil şi de contencios administrativ al Curţii de Apel Bălţi conchide că, judecătorul primei instanţe urma să stabilească reieşind din răspunsul Consiliului raional Dondușeni nr. 186 din 05 august 2022, şi anume ultimul punct este un răspuns sau a fost oferit cu titlu de recomandare, informare.
64. Iar ulterior, urma a fi constatat dacă obiectul acţiunii în contencios administrativ la cererea de chemare în judecată depusă de Tamara Cemîrtan împotriva Consiliului raional Dondușeni, nu reprezintă actele administrative individuale, în sensul art. 10 din Codul administrativ, ci reprezintă o operaţiune administrativă, în sensul art. 5 din Codul administrativ.
65. De către Cemîrtan Tamara la 05 februarie 2022 a fost depusă cerere către Consiliul raional Dondușeni privind restituirea valorii bunurilor confiscate.
66. Astfel, potrivit răspunsului nr. 186 din 05 august 2022 eliberat Tamarei Cemîrtan, Consiliul raional Dondușeni a reţinut că: *„Referitor la restituirea terenurilor, art. 12 alin. (2) al legii nr. 1225-XII din 08.12.1992 privind reabilitarea victimelor represiunilor politice, stipulează expres că, nu se restituie terenurile, pădurile, plantaţiile multianuale, obiectivele scoase din circuitul civil, precum şi alte bunuri confiscate, naţionalizate sau scoase în orice alt mod din posesie din considerente ce nu au legătură cu represiunile politice”*. (f.d.10)

67. La caz, Colegiul relevă că operaţiunile administrative sunt acţiuni realizate de autorităţile administraţiei publice şi de funcţionarii acestora prin care se ajunge la adoptarea, emiterea sau la aplicarea actelor administrative, fie pentru realizarea puterilor respective, fie pentru emiterea unor acte administrative.
68. Instanţa de recurs menţionează că, trăsăturile principale ale faptelor juridice materiale şi ale operaţiunilor administrative, sunt că ele nu concretizează o manifestare de voinţă, deci sunt forme concrete, materiale, prin care se acţionează asupra realităţii existente; faptele materiale şi operaţiunile administrative au ca trăsătură dominantă scopul pentru care se realizează, şi care poate consta în mijlocirea emiterii (adoptării) actelor administrative, determinând şi condiţionând validitatea, emiterea, sau acest scop poate consta în realizarea celuilalt obiectiv al administraţiei - executarea legii.
69. Operaţiunile administrative pot interveni în diferite faze ale procesului de elaborare şi de executare a actelor administrative - în faza pregătirii, emiterii, executării actului administrativ şi în cea a controlului executării.
70. Colegiul civil conchide că faptele şi operaţiunile administrative nu pot face obiectul acţiunii în contencios administrativ, în scopul verificării legalităţii lor. Legea recunoaşte ca obiect al acţiunii doar actul administrativ şi nesoluţionarea unei cereri în termenul prescris.
71. *Colegiul civil şi de contencios administrativ al Curţii de Apel Bălţi constată că instanţa de prim nivel, eronat a declarat acţiunea inadmisibilă în sensul art. 207 alin. (1), alin. (2) lit. e) Cod administrativ, ori la etapa verificării admisibilităţii acţiunii urma să constate dacă răspunsul contestat în sensul său integru este sau nu obiectul acţiunii în contencios administrativ înaintate de Cemîrtan Tamara, făcând delimitarea textului ce constituie operaţiune administrativă şi ce constituie un refuz.*
72. Colegiul civil consideră că în răspunsul contestat de Tamara Cemîrtan ar fi prezente elementele unui refuz al intimatului Consiliului raional Donduşeni privind restituirea terenurilor.
73. Faptul dat instanţa de fond urma să-l verifice precum şi să constate dacă în temeiul acestui răspuns, reclamanta poate invoca încălcarea drepturilor sale prin activitatea administrativă în sensul art. 17 Cod administrativ.
74. Mai mult că, în cazul în care, o anumită persoană îşi manifestă dezacordul cu rezultatele activităţii administrative, sau a procedurii administrative, aceasta este în drept să-şi apere drepturile sale prin intentarea unei acţiuni în contencios administrativ privind anularea actului administrativ emis.
75. Printre condiţiile generale de legalitate ale actului administrativ se regăseşte şi cerinţa ca actul să fie emis în forma şi procedura prevăzută de lege.
76. În această ordine de idei, instanţa de recurs conchide că declararea acţiunii ca inadmisibilă din motiv că reclamanta nu poate revendica încălcarea, prin activitatea administrativă, a unui drept în sensul art. 17, în condiţiile descrise, ar putea avea drept consecinţă o îngrădire a accesului liber la justiţie pentru

Cemîrtan Tamara, aceasta riscând să fie lipsită de posibilitatea de a-şi apăra drepturile şi libertăţile fundamentale, fapt ce este inadmisibil şi contrar garanţiilor unui proces echitabil în sensul stabilit de articolul 6 § 1 din Convenţie.

77. În consecinţă, raportând circumstanţele stabilite la normele de drept guvernate de raportul juridic litigios, completul specializat conchide că examinarea admisibilităţii acţiunii de către judecătorul instanţei de fond a avut loc în mod incomplet, fără o apreciere şi elucidare corespunzătoare a circumstanţelor cauzei.
78. Dat fiind faptul că instanţa de fond a emis o încheiere prematură, dictată de neelucidarea tuturor circumstanţelor pertinente speţei, iar lichidarea acestor lacune în cadrul procedurii de examinare în recurs nu este posibilă, Completul de judecată al Curţii de Apel Bălţi concluzionează necesitatea admiterii recursului declarat de către Cemîrtan Tamara şi casării încheierii Judecătoriei Edineţ, sediul central din 30 noiembrie 2023, cu adoptarea unei noi încheieri de remitere a cauzei în prima instanţă la etapa verificării admisibilităţii acţiunii.
79. În conformitate cu prevederile art.243 alin. (1) lit. c) Cod administrativ, completul specializat pentru examinarea acţiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil şi de contencios administrativ,

d e c i d e :

Anularea încheierii Judecătoriei Edineţ sediul central din 30 noiembrie 2023, emisă în cauza civilă la acţiunea în contencios administrativ înaintată de Tamara Cemîrtan către Consiliul raional Donduşeni, terţ Ministerul Finanţelor al RM privind încasarea prejudiciului material cauzat în urma represiunilor politice, ulterior modificată în acţiune în contencios administrativ în contestare şi obligare, cu adoptarea unei încheieri prin care se restituie cauza în prima instanţă la etapa verificării admisibilităţii acţiunii, în acelaşi complet de judecată.

Decizia este irevocabilă din momentul emiterii.

Preşedintele completului,
judecător **Elena Grumeza**

Judecători **Natalia Chircu** **Dumitru Corolevschi**